

Kdo je moudrý a rozumný?

Světlana Greplová

(bohoslužby v Javorníku v neděli 26. 8. 2018)

Čtení: Jk 3, 8-18

Text: Př 9,10

„Počátek moudrosti jest bázeň Hospodinova, a umění svatých rozumnost.“ (Př 9,10 Kral.)

„Začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem a poznat Svatého je rozumnost.“ (Př 9,10 ČEP)

Bratři a sestry, milí přátelé,

kdo je mezi vámi moudrý a rozumný? To se neptám já, to bych si nedovolila. To se nás všech ptá apoštol Jakub. Kdo z nás by nechtěl být moudrý a rozumný? Nebo aspoň, být pokládán za moudrého a rozumného. Myslíme si to o sobě? A máme, nebo spíš smíme si něco takového o sobě myslet?

Co vlastně je moudrost? Vždyť v různých dobách a různých kulturách se za moudrost pokládají naprosto rozdílné věci. Někde považují za moudrého toho, kdo „ví skoro všechno“, jde mu to ve škole, v práci, kdo dokáže odpovídat na složité filozofické otázky, domluví se mnoha jazyky, jinde toho kdo dokáže nashromáždit dostatek majetku, je úspěšný podnikatel. A jinde třeba toho, kdo dobrovolně položí svůj život ve svaté válce. Musíme si tedy nejdřív ujasnit, kdo chceme, aby nás pokládal za moudré. V čích očích chceme být moudří?

A zamysleme se, než ukvapeně vyhrkne, no přece v Božích očích! K jaké moudrosti vedete nebo jste vedli své děti? Co o nich s hrdostí vyprávíte druhým, když se ptají, jak se jim vede? Je mi moc smutno, když rodiče nadšeně vypráví, jaké mají jejich děti výhodné zaměstnání, skvělé bydlení a ani slůvkem se nezmníní, jestli na novém místě našly společenství Božího lidu, jestli našly partnera, s kterým můžou sdílet víru... A ještě smutnější je, když pak tyto děti přijedou ke svým rodičům na návštěvu a do kostela tu neděli nepřijdou ani ti rodiče! Jak potom ty děti mají poznat, že Boží věci jsou pro jejich rodiče to nejdůležitější? Zamysleme se tedy poctivě, než odpovíme.

A ano, jsme zváni být moudří v Božích očích. Jenže Biblická moudrost není nic z toho, co jsme tu jmenovali. Není v množství majetku ani znalostí, není v teoretizování a filozofování. Být moudrý neznamená znát poslední tajemství bytí, ale správně, prozíravě si počínat v životě. Moudrost znamená dělat dobrá rozhodnutí. Závisí na tom, jak dokážeme zpracovat zkušenosti svoje i druhých a poučit se z nich. Moudrý člověk se umí rozhodovat ve vztazích a držet na uzdě svůj jazyk, bere ohled na osobu a majetek bližního, má v nenávisti zlo... Člověk, který nemá skvělé vzdělání, nikdy nebyl ve „velkém světě“ a není ani považován za největšího myslitele, může být moudřejší než mnoho lidí s tituly a vysokým IQ.

A jak se dá k takové moudrosti přijít? „Počátek moudrosti jest bázeň Hospodinova...“ Jejím počátkem, příčinou, zdrojem je bázeň Hospodinova, „bázeň před Hospodinem“ (ČEP). O bázni jsme toho už podvkrát hodně slyšeli od našeho bratra faráře. Přesto mi dovoďte ještě pár myšlenek a jeden příběh, který mě zaujal na internetu. Hlavní role v něm patřila muži, který uvěřil v mladém věku. Zdálo se, že to bude pevný křesťan. Jenže se rozhodl jinak a postupně ho úplně pohltil svět s jeho žádostmi, řečeno slovy Písma. Došlo to tak daleko, že se kvůli podvodům dostal až do vězení. Tam se mu konečně otevřely oči. Když ho přišel navštívit kazatel, našel zlomeného člověka.

Nemohl pochopit, jak se jeho přítel dostal až sem. „Kdy jsi přestal milovat Boha?“ zeptal se ho a ten muž odpověděl velmi zvláštně: „Nikdy jsem ho nepřestal milovat.“ „Jak můžeš říct, že jsi miloval Boha, když jsi dokázal podvádět lidi?“ „Vždycky jsem Boha miloval,“ trval na svém ten muž, „já jsem se ho nebál.“

Ano, nedostatek bázně vede ke vzpouře či bezbožnosti. Zato bázeň Páně umožňuje lidem poslouchat Boží příkazy, nenávidět všechny formy zla a vyhýbat se jim.

Bázeň, to není strach, ale pokora. Ne děs, ale úcta. Vlastně víc než jen úcta. Je to poznání Jeho, kým On je a jaký je. A jak postupně poznáváme Jeho naprostou svrchovanost, vede nás to opět k úžasu nad tím, jak je k nám milosrdný. Máme mocného, ohromujícího Boha. A když David popisuje v žalmech, jak rozlíčený Hospodin spěchá na pomoc svému lidu, jde z toho mráz po zádech. Ta hrůza ale platí Božím nepřátelům, ti se mají trást strachy. Boží děti jsou milované. Bázeň je vědomí Boží blízkosti. Je to radost z Jeho přítomnosti a touha neudělat nic, co by mě od ní odloučilo. Miluji Ho a nechci Ho rozzlobit, zarmoutit, odehnat. Pravá úcta a bázeň před Bohem nepramení ze strachu, že mě vidí, ale ze strachu, že by si mohl zakrýt oči. Je to obava, že svým zlým jednáním můžu přijít o Jeho blízkost, pošlapat Jeho lásku a zranit Jeho srdce. Proto se někdy říká, že bát se Boha znamená bát se Ho zarmoutit.

„*Počátek moudrosti jest bázeň Hospodinova.*“ Bez bázně žádný člověk nemůže být skutečně moudrý. Proto je bázeň tak důležitá!

To jsme se prokousali na konec 1. řádku, teď tedy ten druhý: „*a umění svatých rozumnost.*“ Je nám asi jasné, že kralických *umění* nemá nic společného s kulturou (obzvláště s dramatickým uměním – žádné divadlo, natož divadýlko pro druhé). Souvisí spíše s tím něco umět. Místo *umění* bychom mohli říct naučení, úradek, úmysl. To o co nám jde, o co se snažíme.

Svatých - těmi kraličtí očividně myslí ty, kdo v Kristu Ježíši byli posvěceni a odděleni pro Boha. Kdo přijali Boží nabídku smíření skrze Ježíšovu oběť na kříži.

A *rozumnost* opět není nějaká schopnost rozumovat, ale spíše praktická schopnost jednat správně, dobře chápat a pozorovat, vědět si rady, umět rozlišovat mezi dobrým a zlým. To nám zaznívá i z českého roz-umět = umět rozeznat. Ale pozor! Nejde o rozhodování co je dobré a co zlé. To patří Bohu. Kde do toho člověk zasahuje, rozvrací Boží řády. To je podstata hříchu. Člověk má pokorně rozpoznávat Boží vůli a zařídit se podle ní. Rozumný člověk tedy šetří Zákona Božího, učí se Jeho přikázání, přijímá domlouvání, zdržuje se od hněvu, zdržuje se od zlého...

Tak. S tím bychom byli hotovi. Jenže jenom do chvíle, kdy si otevřeme ekumenku (ČEP)! Tam nás překvapí docela jiný text: „*a poznat Svatého je rozumnost.*“ Ono totiž výrazem, který kraličtí překládají *umění* se většinou myslí *poznání* a poslušné uznání Boha jako Pána. (To je velké umění!)

A když si uvědomíme, že o Bohu se ve Starém zákoně často mluví v množném čísle, dostaneme právě text, který najdeme ve všech nových překladech: „*poznat Svatého je rozumnost.*“

Poznat Svatého ale neznamena uvědomovat si existenci Boha jako nějakého „nejvyššího jsoucná“. Poznání je spíš vztah, který klade požadavky nejen na rozum člověka, ale také na jeho vůli. A pak, vzpomeňte si: „*Adam pak poznal Evu, ženu svou...*“ Poznání znamená ten nejužší, nejintimnější, nejdůvěrnější vztah. A právě po takovém vztahu s námi touží Svatý, svrchovaný Pán, Bůh sám! Po vztahu plném lásky, důvěry a poslušnosti. Možná neznáš tento blízký vztah s Pánem. Možná je pro tebe Bůh hrozivým dozorcem, který vidí každý tvůj přestupek a hned trestá.

Pak je něco špatně. Bůh se nikdy nechtěl stát někým takovým. Naše poslušnost vůči Němu není přece založena na strachu, ale na lásce a úctě!

Slova a slova. A zdá se, že se motáme v kruhu. A v podstatě je to tak. To je totiž pro hebrejskou poezii typické. Nepoužívá rýmy, ale opakování. Tak i tady je jen malinko jinými slovy řečeno téměř totéž:

*Kdo žije v úctě před Hospodinem, bude si v životě správně počínat,
kdo žije v důvěrném vztahu s Ním, bude správně rozpoznávat Jeho vůli.*

Nebo stručněji: *Kdo žije v úctě před Hospodinem, je moudrý,
kdo žije v důvěrném vztahu s Ním je rozumný.*

Na závěr si dovolím ještě jednou zopakovat tu otázku apoštola Jakuba: Kdo je mezi vámi moudrý a rozumný? Každý, kdo žije v úctě před Hospodinem a v důvěrném vztahu s Ním moudrý a rozumný je. Nebo snad jde žít v úctě před Hospodinem a v důvěrném vztahu s Ním a přitom mít v srdci hořkou závist a svárliвість a pusu si pouštět na špacír?

Modlitba po kázání: Pane, toužíme žít v úctě před Tebou a v důvěrném vztahu s Tebou. Ale naše srdce bývá plné závisti a svárliivosti. A tak kolem sebe šíříme častěji zmatek než Tvůj pokoj. Prosíme, dávej se nám poznat ty sám. Přemáhej nás svou láskou a dobrotou, abychom nemohli jinak. Amen.